

Rapport 2007:78

Arkeologisk utredning etapp 1 och 2

Utbyggnad av Söderleden Etappen Vilbergen - trafikplats Ljura

S:t Johannes socken
Norrköpings kommun
Östergötlands län

Kjell Svarvar

Utbyggnad av Söderleden

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning.	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	6
Resultat	6
Referenser	6
Tekniska uppgifter.	7

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

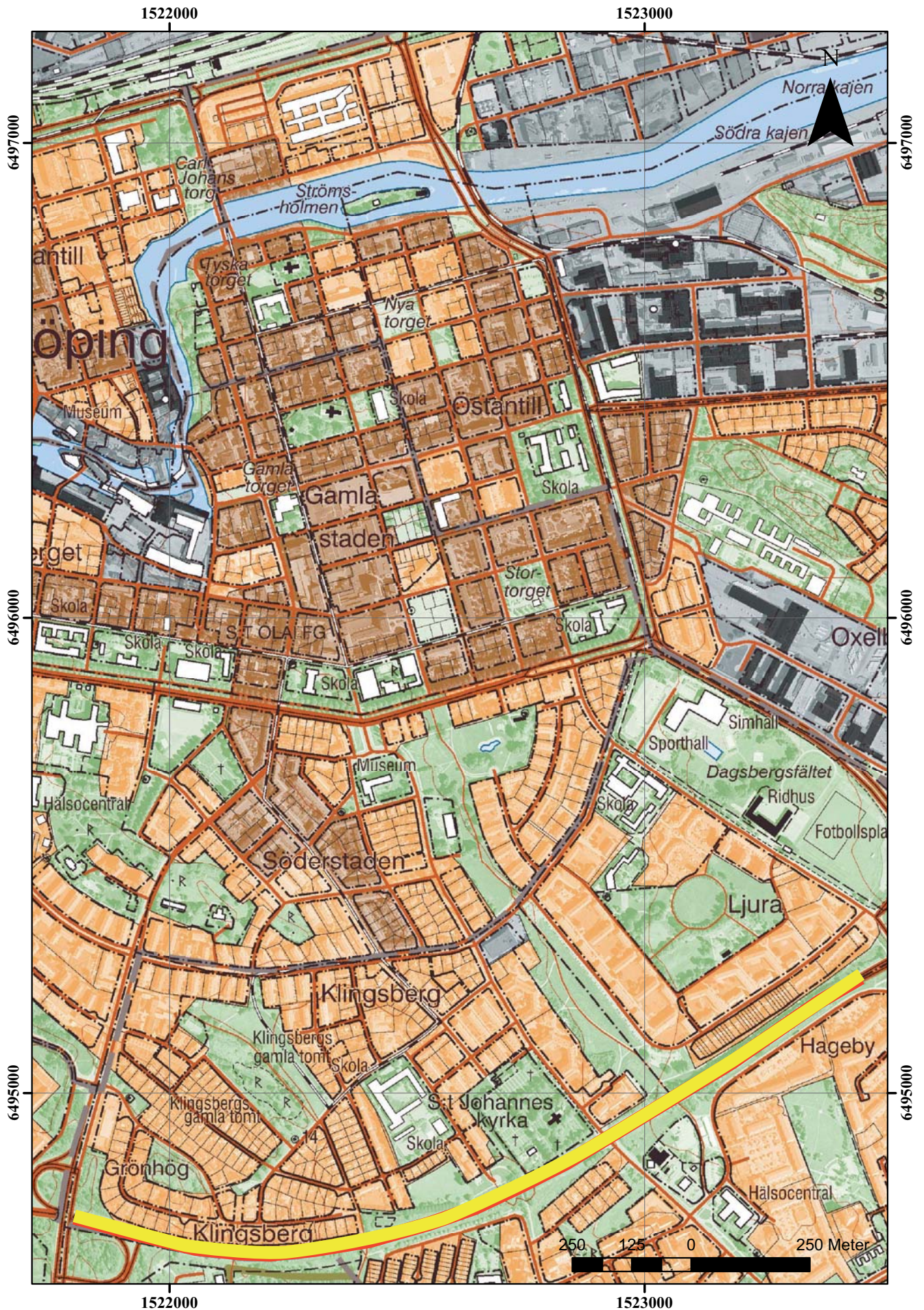
Sammanfattning

Inför planerad utbyggnad av Söderleden, etappen Vilbergen – trafikplats Ljura, i f d Sankt Johannes socken, Norrköpings stad och kommun utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk utredning etapp 1 och 2. Den planerade sträckan för breddningsarbetet berörde en ca 1800 meter lång sträcka och arbetet omfattade även uppförande av bullervall längs sträckningens södra sida vid Hagebygatan.

Stora delar av sträckan bedömdes vid utredningstillfället vara alltför påverkade av sentida ingrepp för att motivera vidare arkeologiska insatser. Arkeologisk sökschaktsgrävning kom att genomföras i ett område, beläget ca 100 meter norr om det tidigare undersökta boplatssområdet RAÄ 124, Sankt Johannes sn. Inget av arkeologiskt intresse framkom vid sökschaktsgrävningen och Östergötlands länsmuseum gör bedömningen att de tilltänkta arbetena kan genomföras utan ytterligare arkeologiska insatser.

Kjell Svarvar
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur Fastighetskartan med utredningssträckan markerad (gul).

Inledning

Östergötlands länsmuseum utförde en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 i samband med planerad utbyggnad av Söderleden, etappen Vilbergen – trafikplats Ljura, i f d Sankt Johannes socken, Norrköpings stad och kommun, Östergötlands län. Totalt kom en ca 1800 meter lång sträcka av Söderleden att beröras av det planerade breddningsarbetet. Utmed stora delar av aktuell vägsträcka och i de områden som planerades att tas i anspråk återfinns uppbyggda bullervallar. Arbetet omfattade förutom breddning av befintlig väg även uppförande av bullervall längs sträckningens södra sida vid Hagebygatan.

Den arkeologiska utredningen utfördes den 18 december 2006 efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län. Uppdragsgivare var Norrköpings kommun som även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för den arkeologiska utredningen samt utformningen av rapporten var undertecknad.

Områdesbeskrivning

Den aktuella sträckan av Söderleden löper genom ett område som utsatts för omfattande exploatering under sen tid. Vägsträckan kantas idag av bebyggelse och de senare kartorna såsom häradskartan samt de ekonomiska kartbladen från 1940- och 1980-talet över området visar på omfattande förändringar av landskapet och markutnyttjandet.

Häradskartan över området visar att den aktuella vägsträckningen av Söderleden sträcker sig från ett område strax nordväst om Ljura gårdstomt i öster till åkermark kring Grönhög jordtorp i väster. Mellan dessa punkter löper vägsträckningen till största delen över åkermark som då tillhörde Ljura gård och Wrinevid by. Endast i nuvarande vägsträcknings västra ände återfanns under denna tid ett mindre skogsområde kring backstugan Lilla Grönhög. Utmed sträckan låg enligt häradskartan över området (1868-77, bladnamn Styrestad) även Bondekarlsgärdet innehållande några logar och tre sentida bebyggelse lämningar i form av ett torp och två backstugor (Grönhög, Lilla Grönhög och Gröndal).

Den ekonomiska kartan från 1940-talet visar på omfattande förändringar. Järnvägen löper längs största delen av den aktuella sträckan där senare Söderleden skulle komma att byggas. Bebyggelsen har också tätat avsevärt och det är endast i sträckningens östra del, i området kring Ljura gård, som åkermarken fortfarande dominerar. Även i området kring torpet Grönhög (också Grönhögsklint, SOFI) har bebyggelsen tätat men torpet återfinns ännu på kartan.

På den ekonomiska kartan från 1980-talet är järnvägen borta och bebyggelsen har vuxit samman med

Norrköpings stad. Särskilt området kring Egna hem har exploaterats kraftigt och utmed Hagebygatan har omfattande bostadsområden byggts. Idag utgörs det aktuella området av den tätt trafikerade Söderleden omsluten av uppbyggda bullervallar, vilka är omgivna av större bostadsområden.

I det nu aktuella exploateringsområdets närhet har tidigare arkeologiska undersökningar ägt rum. Vid en arkeologisk utredning, utförd 1991, framkom förhistoriska boplatsslämningar såsom härदार, stolphål och mörkfärgningar i ett område strax söder om området Egna hem (RAÄ 124, Sankt Johannes sn). Detta undersökningsområde är beläget ca 100 meter sydöst om den tilltänkta breddningen av Söderleden.

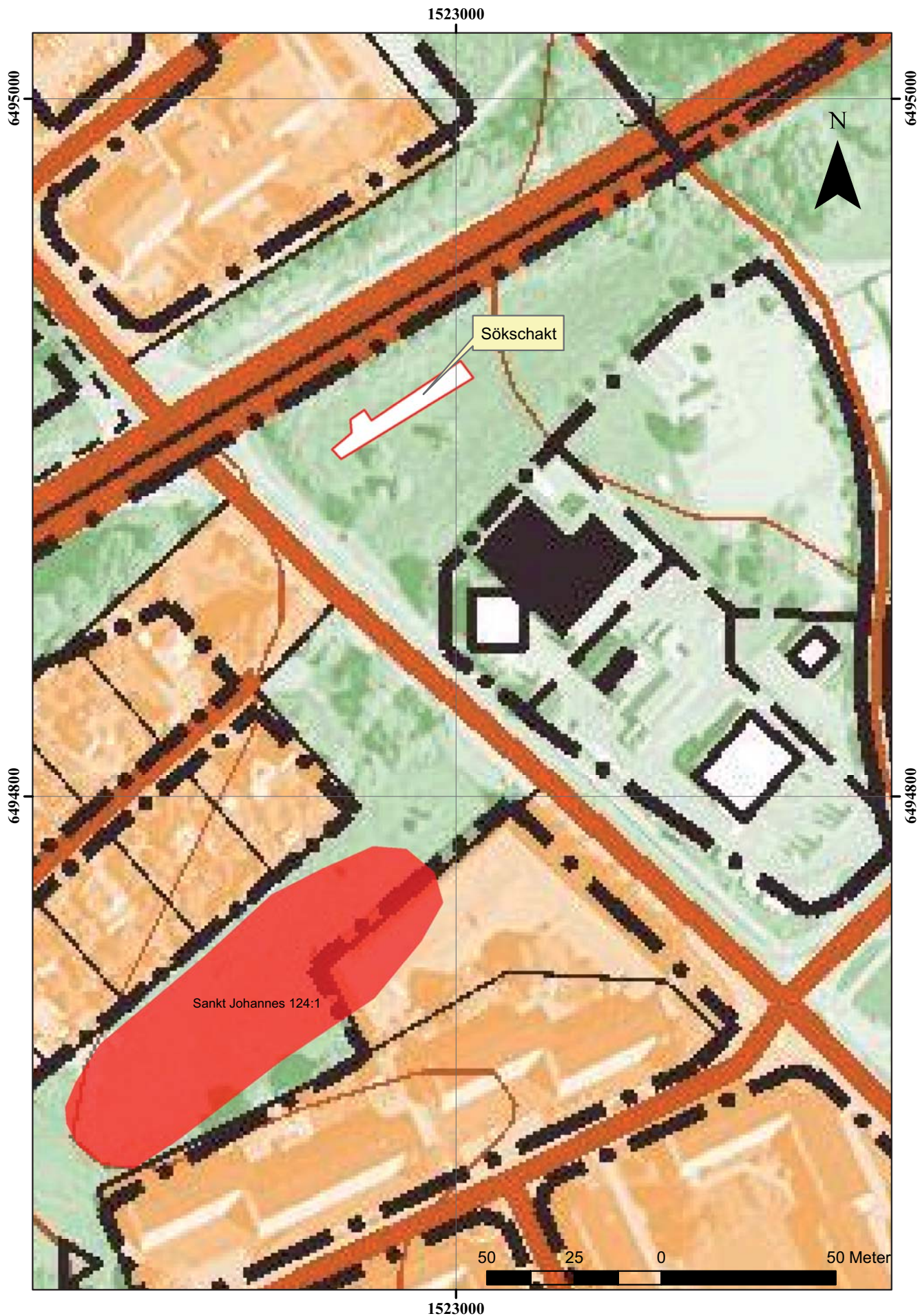
Ett 30-tal meter sydväst om dessa påträffade boplatsslämningar återfinns en större hällristningslokal bestående av ca 215 figurer (RAÄ 14, Sankt Johannes sn). Dessa utgörs bl a av skepp, hjulkors, fotsulor och skålgropar och är belägna i nordslutningen av ett mindre höjddparti i bostadsområde. Ca 20 meter sydväst om denna hällristningslokal har en arkeologisk förundersökning tidigare genomförts inför anläggandet av en telestation i området. Det kunde då konstateras att undersökningsområdet bestod av uppfyllda schaktmassor och inget av arkeologiskt intresse framkom (Zetterlund 1997).

Enligt häradskartan och den äldre ekonomiska kartan över området har Ljurabäcken runnit strax öster och söder om de ovan nämnda fornlämnings- och undersökningslokalerna. Denna rinner ut i Bråviken längre österut. Närheten till detta vattendrag och de tidigare undersökta boplatsslämningarna söder om området Egna hem gör att det inte kan uteslutas att fler fornlämningar ej synliga ovan mark kan påträffas i området.

Området öster om korsningen mellan Hagebygatan och Söderleden har liknande topografi som det ovan nämnda boplatssområdet. Det undersökta boplatssområdet är beläget endast ca 100 meter söder härom. Även längre västerut utmed det tänkta exploateringsområdet vid Söderleden återfinns liknande områden på höjder mellan 15-25 m ö h.

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen var att fastställa huruvida fast fornlämning skulle komma att beröras av det planerade arbetsföretaget. Fast fornlämning som påträffades vid utredningen skulle dokumenteras avseende art och omfattning samt om möjligt dateras. Utredningens resultat skulle ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet.

Figur 3. Översiktsplan över det aktuella området med söschaktet markerat.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska utredningen innebar i inledningsskedet en kart- och arkivgenomgång följt av en besiktning i fält. Därefter skedde söschaktsgrävning utefter den aktuella vägsträckningen. Schaktet grävdes skiktvis med maskin ner till dess att naturlig undergrund framkom. Det upptagna schaktet dokumenterades genom inmätning med GPS.

Resultat

Inledande kartstudier visade att ingen sedan tidigare känd fornlämning skulle komma att beröras av det aktuella breddningsarbetet. Efter besiktning av sträckan bedömdes stora delar vara alltför påverkade av sentida ingrepp för att motivera vidare arkeologiska insatser. Ett område, beläget ca 100 meter norr om det tidigare undersökta boplatssområdet RAÄ 124, Sankt Johannes sn, befanns dock vara ostört och uppvisade lämplig topografi sett ur fornlämningssynpunkt. I detta område skedde arkeologisk söschaktsgrävning.

Området utgjordes av ett svagt nordöst sluttande grönområde, beläget på södra sidan om Söderleden och öster om korsningen Hagebygatan – Söderleden. Ett ca 50 x 5-8 meter stort söschakt grävdes men inget av arkeologiskt intresse framkom. Den naturliga undergrunden bestod i den västra delen av sand och i öster av lera. Östergötlands länsmuseum gör bedömningen att tilltänkta byggnationer kan vidtas utan ytterligare arkeologiska insatser.

Referenser

Zetterlund P. 1997. *Vrinnevi 5:5, RAÄ 14. St Johannes socken, Norrköpings kommun, Östergötland*. Arkeologisk förundersökning. Rapport UV Linköping 1997:37. Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar.

Fornminnesregistret för Sankt Johannes socken.

Häradskartan 1868-77, bladnamn Styrestad, Östergötland.

www.sofi.se/ortnamnsregistret

Tekniska uppgifter

Lokal Söderleden, sträckan Vilbergen – trafikplats Ljura
Socken/stad F d S:t Johannes sn, Norrköpings stad
Kommun Norrköping
Län och landskap Östergötland

Fornlämningsnr -

Ekonomiska kartans blad 8G 8e Vilbergen
8G 9e Norrköping
Koordinater X6494735-6495215 Y1521800-1523405
Koordinatsystem RT 90 2,5 gon V

Typ av undersökning Arkeologisk utredning etapp 1 och 2
Länsstyrelsens dnr 431-16891-05
Länsstyrelsens handläggare Carin Claréus
ÖLM dnr 682/05
ÖLM projektnr 530422

Uppdragsgivare Norrköpings kommun
Kostnadsansvarig Norrköpings kommun

Projektledare Kjell Svarvar

Fältarbetstid 2006-12-18
Totalt utreddes ca 1800 m
Därav intensivt ca 50 löpmeter

Fynd Nej
Foto filmnr Nej
Analyser Nej

Grafik Kjell Svarvar
Renritning -
Grafisk form Lasse Norr

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriverket dnr 507-99-499
ISSN 1403-9273 Rapport 2007:78 © Östergötlands länsmuseum

Inför planerad utbyggnad av Söderleden, etappen Vilbergen – trafikplats Ljura, i f d Sankt Johannes socken, Norrköpings stad och kommun utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk utredning etapp 1 och 2. Den planerade sträckan för breddningsarbetet berörde en ca 1800 meter lång sträcka och arbetet omfattade även byggande av bullervall längs sträckningens södra sida vid Hagebygatan.

Stora delar av sträckan bedömdes vid utredningstillfället vara alltför påverkade av sentida ingrepp för att motivera vidare arkeologiska insatser. Arkeologisk söschaktsgrävning kom att genomföras i ett område, beläget ca 100 meter norr om det tidigare undersökta boplatssområdet RAÄ 124, Sankt Johannes sn. Inget av arkeologiskt intresse framkom vid söschaktsgrävningen och Östergötlands länsmuseum gör bedömningen att de tilltänkta byggnationerna kan vidtas utan ytterligare arkeologiska insatser.